

ŠOLSKI CENTER CELJE
SREDNJA ŠOLA ZA GRADBENIŠTVO IN VAROVANJE OKOLJA

Dušan Samec, univ.dipl. ing. arhitekt in oblikovalec

Avtorica:
Sara Grad, G-3.b

Mentorica:
Tanja Barle, univ. dipl. inž. arh

Marec, 2013

Slika 1: Dušan Samec (2009)

KAZALO

1	Povzetek.....	4
2	Uvod.....	5
3	Življenjepis.....	6
4	Rozeta v Sinanovi Tekiji v Sarajevu.....	11
5	Status samostojnega arhitekta	13
6	Objekti, ki jih je projektiral v Celju	17
7	Muzej Novejše Zgodovine Celje.....	18
8	Spomeniki.....	21
9	Naravni zakon harmonije.....	32
10	Nerealizirani projekti.....	34
11	Poslednje arhitekturno delo.....	35
12	Nagrade in priznanja.....	38
13	Področje dela.....	39
14	Pomembnejša dela	39
15	Kronologija.....	40
15.1	»Začetni projekti«	40
15.2	Šolanje	40
15.3	Študijska leta.....	41
15.4	Življenje po študiju	42
15.5	Status samostojnega ustvarjalca (1963)	44
16	Viri in literatura.....	47
17	Razprava.....	48
18	Zaključek	49
19	Zahvala.....	50

Kazalo slik

Slika 1: Dušan Samec (2009).....	1
Slika 2: Dušan Samec z maketo katedrale, ki jo je naredil sam (1934).....	6
Slika 3: Prerisana slika iz prvega dela Zgodovine arhitekture po Choisyju (1946)	7
Slika 4: prerisana slika iz prvega dela Zgodovine arhitekture po Choisyju (1946)	7
Slika 5: Mozaik ribe iz bazilike v Poreču, risba (1949).....	8
Slika 6: Trg v Poreču, risba (1949).....	8
Slika 7: Moderna galerija, Razstava » 10 let gradbeništva«, pogled v prvo dvorano (1955)	9
Slika 8: Model strojne lope za razstavo »10 let gradbeništva« (1955)	9
Slika 9: Dušan Samec in Marija Bitenc Samec ob poroki (1959)	10
Slika 10: Tloris za knjigo Makedonska hiša	11

Slika 11: Rozeta v Sinanovi tekiji v Sarajevu, risba za knjigo Arhitektura Bosne (1953)	12
Slika 12: Betonski zidak.....	13
Slika 13: Uniorjeve mizarske klešče	14
Slika 14: Uniorjeve kombinirane klešče.....	14
Slika 15: Uniorjeve kombinirane klešče.....	15
Slika 16: Uniorjeve klešče- Papagajke.....	15
Slika 17: Skica nakita	16
Slika 18: Skice nakita	16
Slika 19: Gasilski dom Celje.....	17
Slika 20: Muzej novejše zgodovine Celje.....	19
Slika 21: Muzej novejše zgodovine Celje.....	20
Slika 22: Muzej novejše zgodovine Celje.....	20
Slika 23: Spomenik posvečen padlim borcem	21
Slika 24: Grobnica s posmrtnimi ostanki borcev Brežiške in Kozjanske čete ter Kozjanskega odreda.....	22
Slika 25: Spomenik v Vojniku	23
Slika 26: Grobišče Kačjek - Solčava	24
Slika 27: Grobišče Kačjek – Solčava	25
Slika 28: Spomenik v Ljubnem.....	26
Slika 29: Spomenik NOB.....	27
Slika 30: Spomeniška vertikalna žrtvam fašizma v drugi svetovni vojni.....	29
Slika 31: Skica spomenika.....	30
Slika 32: Skica spomenika.....	31
Slika 33: Vse merski vrtinec, ki z gravitacijsko rotacijo vrti vse merske toruse in njihovo gibanje	32
Slika 34: Vse merski vrtinec, ki z gravitacijsko rotacijo vrti vse merske toruse in njihovo gibanje	32
Slika 35: Kristali.....	33
Slika 36: Aluminijski profil.....	34
Slika 37: Steklen spominski kubus Slavka Šlandra	34
Slika 38: Njegov dom (z ženo Marijo Bitenc- Samec, starejšo hčerko Vanjo in vnukinjo Mašo)	35
Slika 39: Stara vinska klet (pribl. 200 let)	36
Slika 40: Veranda.....	36
Slika 41: Naš dom.....	37
Slika 42: Moj dom (z mamo Tanjo, očetom Janezom in sestro Žano)	37
Slika 43: Celovec, Jugoslovanski paviljon (1956)	38

1 POVZETEK

Dijakinja Šolskega Centra Celje, Srednje šole za gradbeništvo in varovanje okolja, Sara Grad, sem se odločila izdelati raziskovalno nalogo o arhitektu in oblikovalcu Dušanu Samcu. Temo sem izbrala zaradi zanimanja za arhitekturo. Ker je bil navedeni arhitekt tudi moj dedek, sem sklenila, da bom njegova dela bolj podrobno raziskala in spoznala vse njegove stvaritve skozi lastne oči. Mislila sem, da poznam njegovo arhitekturno preteklo ustvarjanje, vendar pa sem s to raziskovalno nalogo ugotovila, da marsikaj o njem nisem vedela, da je bilo njegovo arhitekturno ustvarjanje veliko in je pustilo t.i. "pečat" v arhitekturni zgodovini našega naroda.

Moja raziskovalna naloga zajema njegov življenjepis, s potekom njegovega šolanja in zgodnjega študentskega ustvarjanja, ter kasnejšega arhitekturnega ustvarjanja. Strnjeno sem poskušala zajeti glaven opus njegovih del, s podrobnejšim opisom in slikovnim materialom posameznih vidnih del.

Glede na obsežen opus njegovih del in različnega ustvarjanja, sem se osredotočila na najpomembnejša in zame najbolj zanimiva dela.

2 UVOD

Arhitektura je v najširšem pomenu umetnost in znanost o načrtovanju človekovih gradenj na različnih ravneh, od urbanizma, krajinske arhitekture prek stavbarstva do oblikovanja pohištva in industrijskega oblikovanja. Človek, ki se poklicno ukvarja z arhitekturo je arhitekt.

Arhitekt je oseba, ki deluje na področju arhitekture. Izraz izhaja iz grške besede *arkhitekton*, ki pomeni »glavni graditelj«. V antični dobi je bil poklic vseobsegajoč, saj je imel arhitekt (oziroma par arhitektov z ločeno skrbjo za idejno in izvedbeno plat) popoln nadzor nad vsemi vidiki gradnje (od ideje do nabave kamnov), kar je do danes postalo nemogoče zaradi naraščajoče zapletenosti gradnje, uvedbe in razvoja gradbene statike, dinamike in podobnih pomembnih dejavnikov, ki so pripeljale do ločene gradbeniške stroke.

Razlika med gradbeništvom in arhitekturo je, da se danes arhitektura najbolj ozira na visoko gradnjo, urbanizem ipd., medtem ko pojem gradbeništvo povezujemo z nizko gradnjo (gradnja mostov, hidrotehnika, ceste ipd.).

POTEK DELA

Moj potek dela je izgledal tako, da sem si najprej zadala idejo oz. temo za raziskovalno nalogo. Nato sem začela zbirati material, katerega sem v glavnem dobila doma. Brskala sem tudi po knjižnici (Osebnosti Veliki slovenski biografski leksikon, Knjiga 2. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008), po internetnih straneh (Wikipedia), po arhivih, revijah (Mednarodna revija za teorijo arhitekture dec 2011, Osebnosti Veliki slovenski biografski leksikon(2008), Slovenski Kdo je kdo (1999), Avtor Drago Bajt, Ljubljana:Nova revija). Glavno vlogo pri pomoči je imela moja mami Tanja Samec-Grad, ter teta Vanja Samec. Ko sem imela zbrano vse gradivo, sem začela delati raziskovalno nalogo v pisni obliki v programu Office Word 2007. Začela sem z začetno stranjo, povzetkom, uvodom ter tezo. Nato sem navedla življenjepis arhitekta, večino njegovih pomembnejših del, ki zajemajo spomenike, oblikovanje, zgradbe ter raziskovanje. Poudarila sem nekaj njegovih največjih stvaritev ter napisala kronologijo. Za zaključek sem dodala kazalo, napisala potek dela ter dokončala tezo in navedla vire.

TEZA

Ker sem v tem času nekako zbistrila svoje zanimanje za svoj nadaljnji poklic in študij arhitekture, sem se odločila raziskati njegovo arhitekturno pot. Želela sem izvedeti, ali je ustvarjal samo spomenike, ali še kaj več. Poleg tega sem bila prej še premlada, da bi razumela ves opus njegovih arhitekturnih del ter kaj vse je ustvarjal.

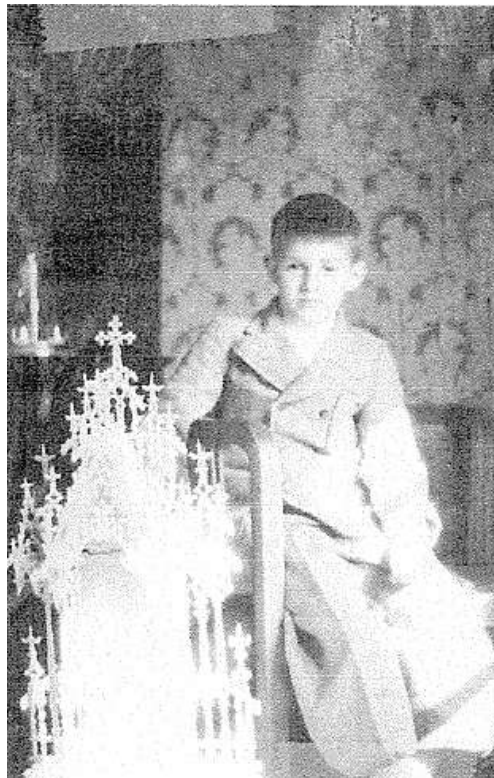
V mejah svoje mladosti, moči in razumevanja sem raziskala njegovo arhitekturno delo in ugotovila, da so bili spomeniki le del njegove široke palete ustvarjalnosti. Bil je vsestranski arhitekt. Prišla sem do zaključka, da je moj dedek – arhitekt Dušan Samec ustvaril veliko več, kot sem si kadarkoli predstavljala. Ni bil samo arhitekt spomenikov, bil je oblikovalec, raziskovalec, arhitekt stavb, spomenikov, arhitekt notranjosti ...

Imel je veliko idej, ter »žilico« za arhitekturo. Žal vsega svojega znanja ni mogel pokazati, saj je arhitekturno delo prevečkrat omejeno tudi s strani investorjev in trenutnih gospodarskih razmer. Vseeno lahko rečem, da je bil velik arhitekt z veliko arhitekturno zapuščino.

3 ŽIVLJENJEPIS

Dušan Samec, dipl. ing. arhitekt in oblikovalec (*roj. Lenart v Slovenskih Goricah, 30. 11. 1925 – umrl Celje, 20. 03. 2010*).

Rojen pod trto v Slovenskih Goricah je mladost preživel pri starem očetu, velikem velepostestniku, tudi vinogradiku Josipu Mursi na Mursovini ob Muri. Prav dedek je bil tisti, ki mu je vcepljal ljubezen do lepega in mu še pred drugo svetovno vojno zaupal prvo nalogo. Nagrada za uspešno opravljeno delo je bilo veliko šestilo, s katerim je narisal mlinsko kolo iz hrastovih desk, ki je poganjalo njihov mlin na Muri.

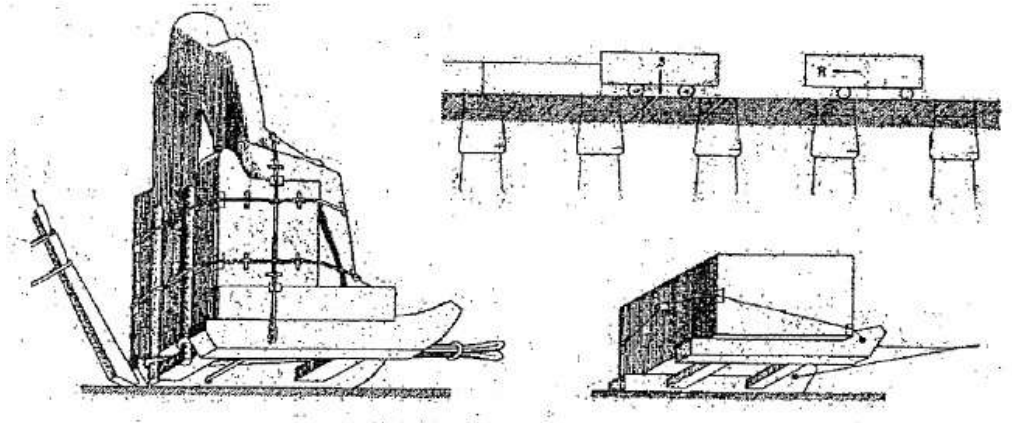

Slika 2: Dušan Samec z maketo katedrale, ki jo je naredil sam (1934)

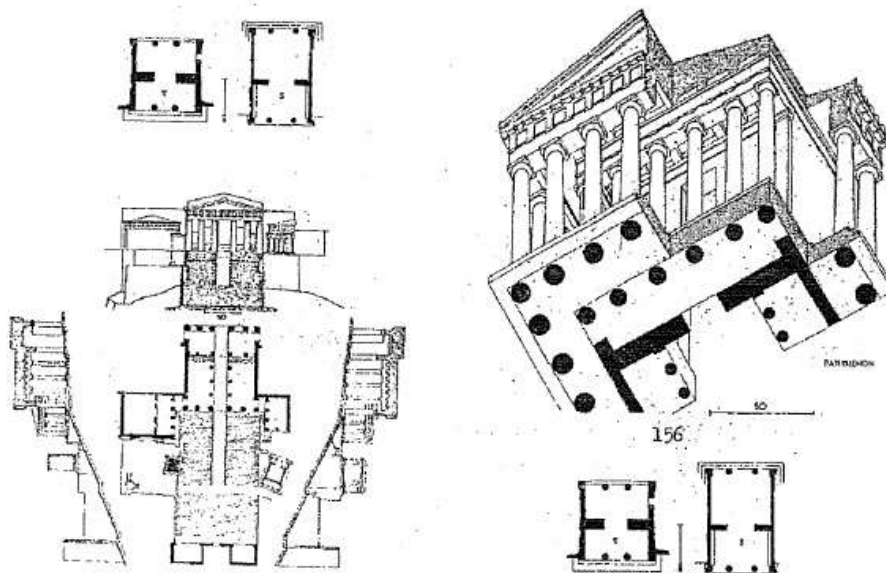
Ker je v času njegovega šolanja Evropo in bivšo Jugoslavijo zajela II. svetovna vojna, se je leta 1943 pridružil NOB in bil po bitki na Ilovi Gori zajet s strani sovražnikov ter odpeljan v koncentracijsko taborišče Dachau. Tam je čudežno preživel, do njegove osvoboditve 1945.

Po prihodu v Ljubljano se je vpisal na Državno srednjo tehnično šolo in jo junija 1946 končal z odličjem. Na taisti šoli je eno leto poučeval Zgodovino arhitekture. Na tej šoli je spoznal prof. Milana Severja, kasnejšega predavatelja arhitekturne konstrukcije na Tehniški fakulteti. Po končani srednji tehniški šoli se je vpisal na ljubljansko fakulteto za arhitekturo.

Dušan Samec je od prof. Milana Severa kmalu po vpisu na študij arhitekture na Tehniški fakulteti v Ljubljani dobil precej zahtevno nalogo, prerisati prvi del Zgodovine arhitekture (Historie de l'Architecture) Augusta Choisyja. To je bilo težaško risarsko delo, ki je zavzemalo 450 slik in ga je nadobudni študent opravil v pičlih treh mesecih. Natančne risbe so presegle pričakovanje prof. Severa, Dušanu pa prinesle sloves virtuoznega risarja, kar mu je precej pripomoglo pri nadaljnjem študiju.

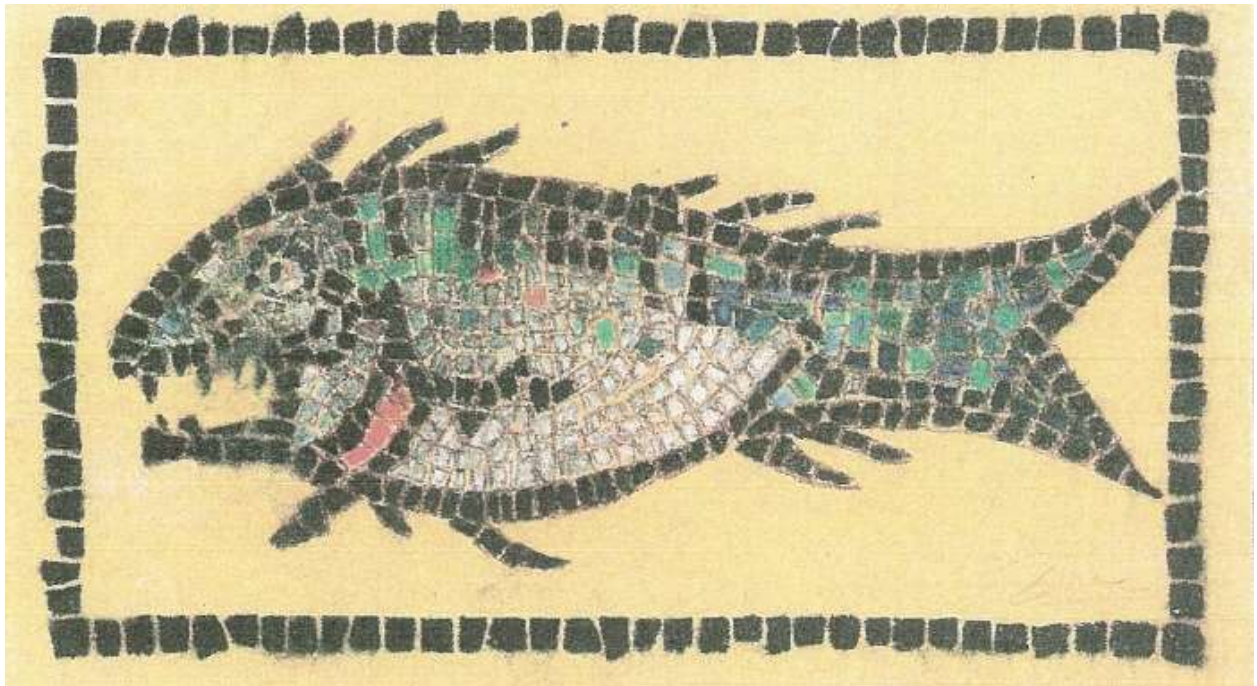

Slika 3: Prerisana slika iz prvega dela Zgodovine arhitekture po Choisyju (1946)

Slika 4: prerisana slika iz prvega dela Zgodovine arhitekture po Choisyju (1946)

Najljubši del so mu predstavljale vaje na terenu, kjer so se mnogi arhitekti urili v risanju na prostem, hkrati pa se jih je spominjal kot družabnih izletov, kjer so odnosi in pogovori postali precej manj formalni. Iz teh vaj na prostem so nastajale lepe risbe:

Slika 5: Mozaik ribe iz bazilike v Poreču, risba (1949)

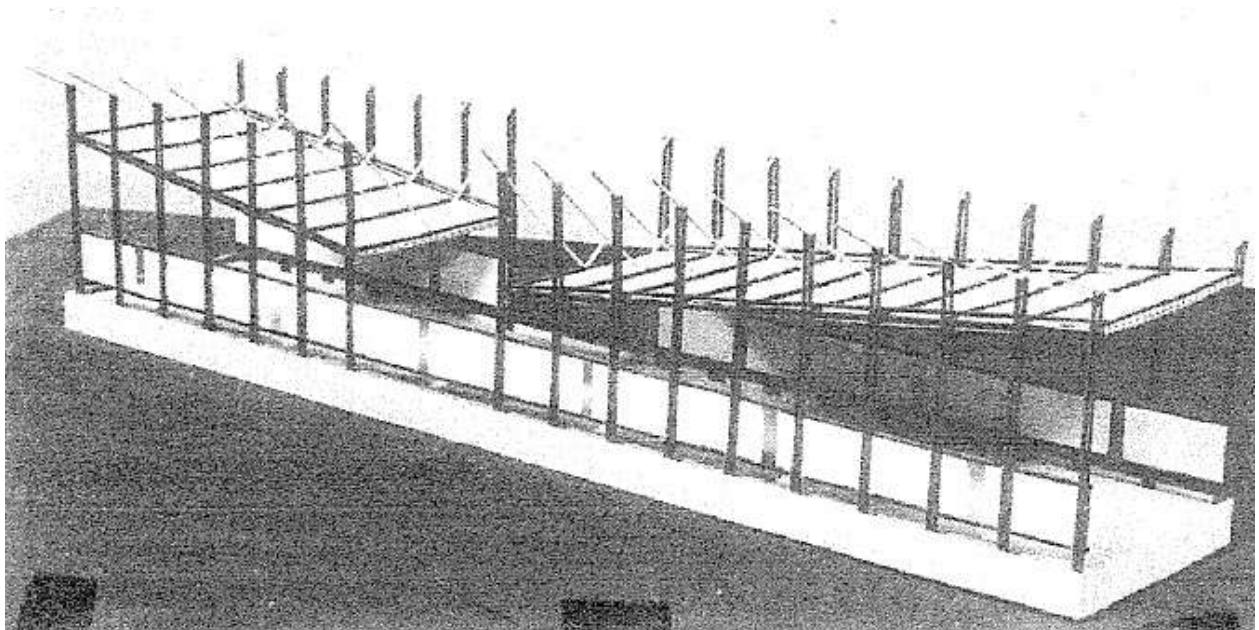
Slika 6: Trg v Poreču, risba (1949)

Vidnejše priznanje za mladega študenta arhitekture je bilo tudi naročilo Društva inženirjev in tehnikov Slovenije, ki mu je leta 1955 v Moderni galeriji zaupalo ureditev, opremo in postavitev odmevne razstave povojne arhitekture z naslovom »10 let gradbeništva«

Slika 7: Moderna galerija, Razstava » 10 let gradbeništva«, pogled v prvo dvorano (1955)

Posebej za ta namen si je Dušan Samec zamislil izvirni model strojne lope, montažne konstrukcije, ki je bila nato izvedena kot streha med Moderno galerijo in Ameriško ambasado. Skelet konstrukcije so obvladovale cevi in spojke, pokrita pa je bila z valovito aluminijasto pločevino, tako je bil glavni namen dosežen z enostavno in hitro postavitvijo, ter demontiranjem. Podoba elegantne montažne konstrukcije je bila objavljena v več časopisih kot reklama za obisk razstave in je za Samca pomenila izvrstno prepoznavno promocijo.

Slika 8: Model strojne lope za razstavo »10 let gradbeništva« (1955)

V času študija je bil deležen izkušenj mojstrskih šol Jožeta Plečnika ter seminarjev Eda Ravnikarja in Eda Mihevca. Po študiju je postal sodelavec Stanka Bloudka.

Čeprav si je Dušan Samec kot arhitekt ustvaril svoj lasten stil in svojo pot, so le-ti učitelji vendarle vplivali na njegov arhitekturni nazor.

Diplomiral je leta 1957 z realizacijo »Yugo paviljona« v Izmirju v Turčiji.

Nagrade na natečajih v Zagrebu in Ljubljani, natečajni projekt za letališče Surčin v Beogradu in vrsta drugih, so mu odprla pot do oblikovanja paviljonov v Gradcu, Celovcu in Milanu.

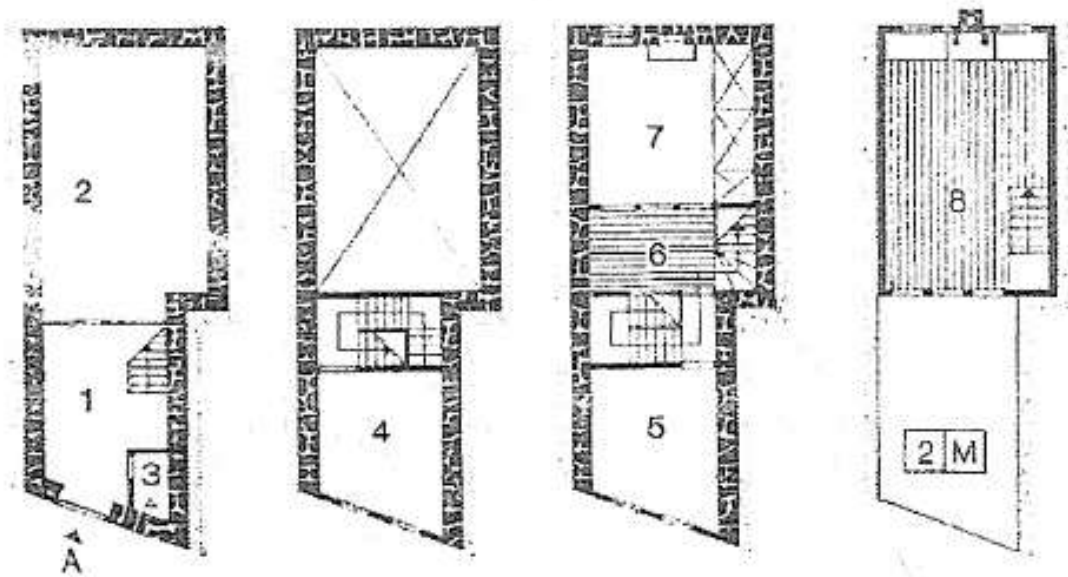
Podedovano posestvo ob stari rimski cesti ga je 1958 leta pripeljalo v Celje, vanj je pripeljal operno in koncertno pevko Marijo Bitenc s katero si je ustvaril družino s dvema hčerkama, Vanjo in Tanjo.

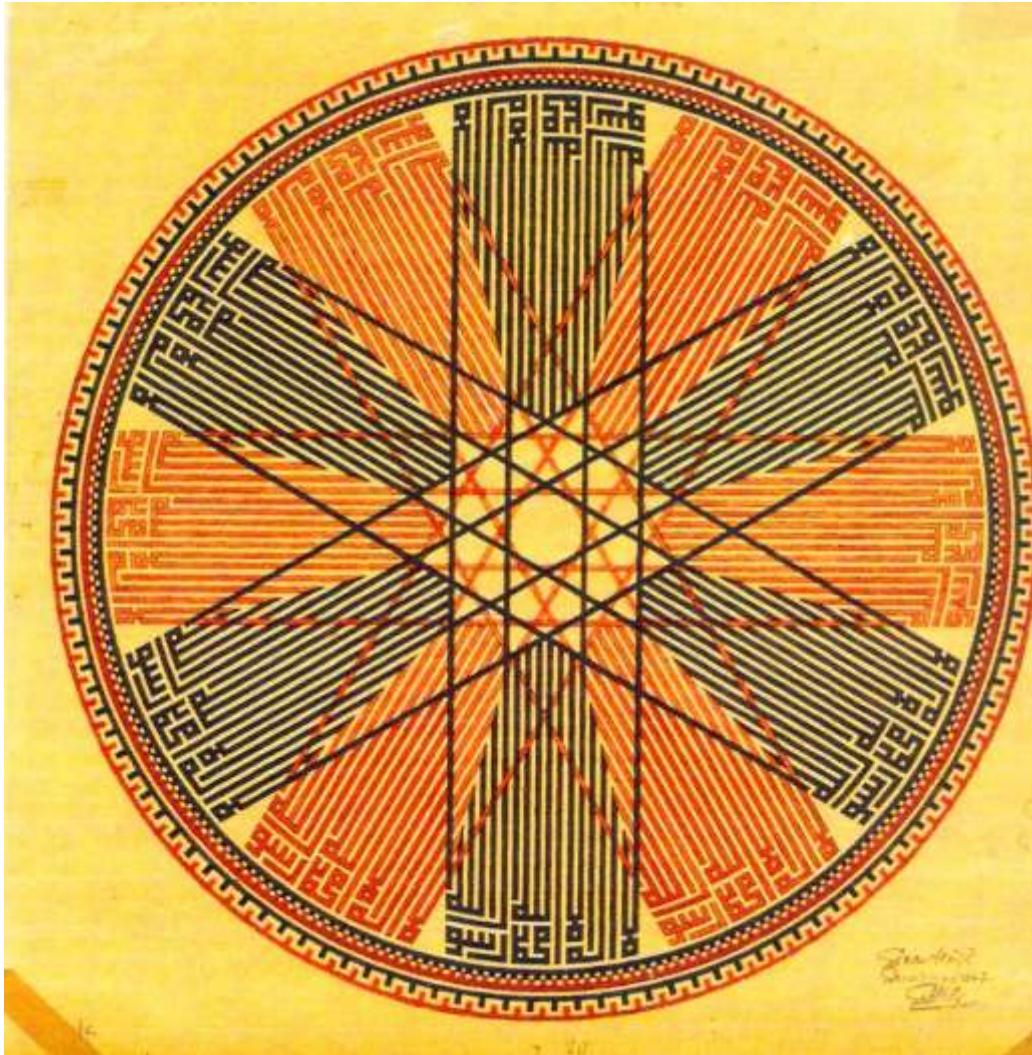
Slika 9: Dušan Samec in Marija Bitenc Samec ob poroki (1959)

4 ROZETA V SINANOVI TEKJI V SARAJEVU

Leta 1949 in 1950 je na študijskih potovanjih v Makedonijo Samec za prof. Grabrijana izrisal 72 hiš na 142-tih tlorisnih etažah. Grabrijanova študija je sicer zaradi njegove nenadne smrti leta 1952 ostala nedokončana, vendar je posthumno izšla kot pomembno pionirsko delo. Plod raziskovalnega dela je bila knjiga z naslovom Makedonska hiša ali prehod iz stare orientalske v sodobno evropsko hišo, ki je sprva izšla v makedonskem in srbohrvaškem jeziku, kasneje pa v slovenščini.

Slika 10: Tloris za knjigo Makedonska hiša

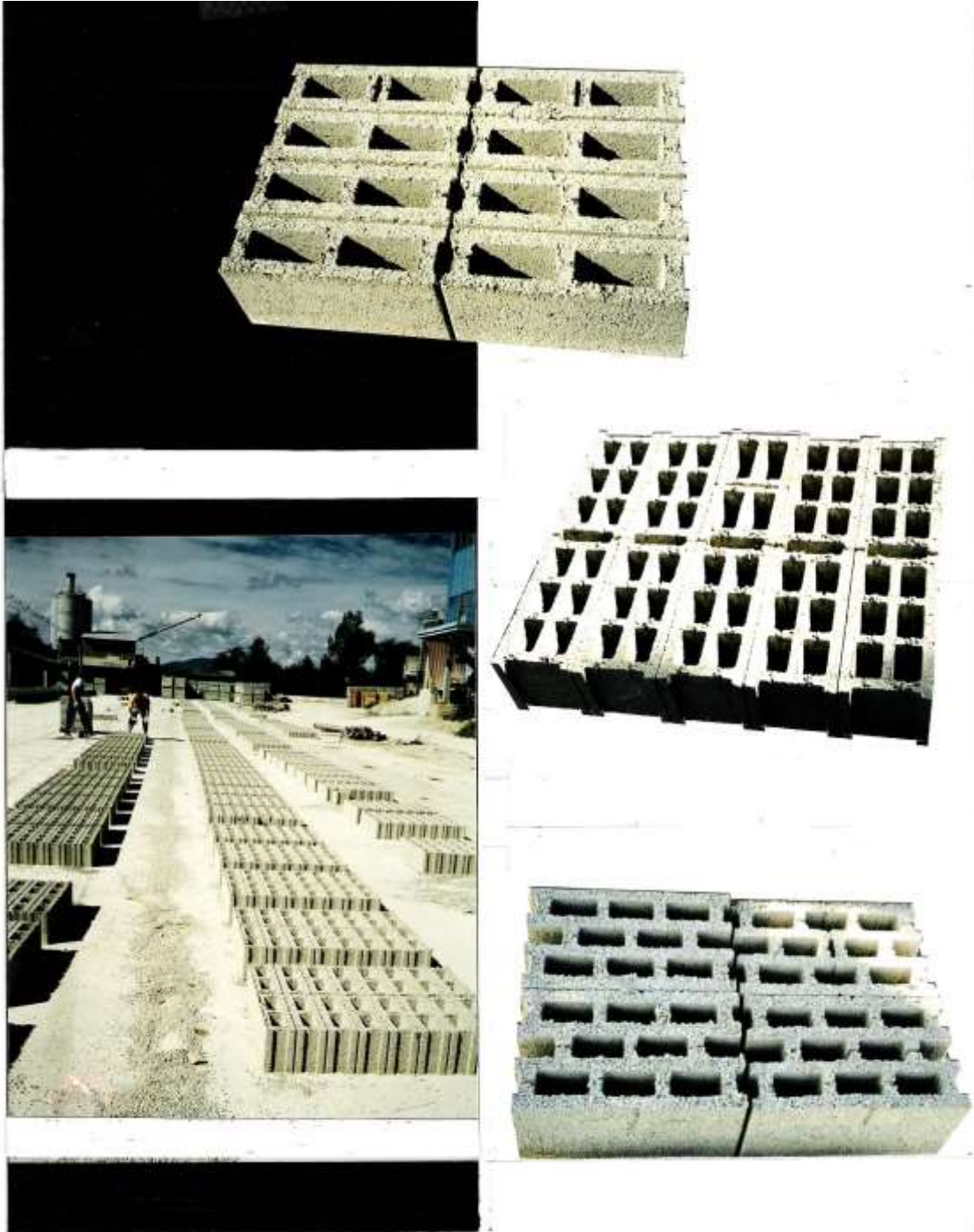

Slika 11: Rozeta v Sinanovi tekiji v Sarajevu, risba za knjigo Arhitektura Bosne (1953)

Ta slika je nastala v času, ko je Dušan Samec spoznal Juraja Neidhardta (izjemni urbanist, sodelavec in asistent slavnega Le Corbusiera v Parizu) preko svojega mentorja, prof. Milana Severa. Poznanstvo je sčasoma preraslo v pravo prijateljstvo in je v trimesečnem času urejanja gradiva za analizo muslimanske arhitekture, Samec v Sarajevu na arhitektovo vabilo bival na njegovem domu. V tem obdobju je nadobudnemu mladeniču Dušanu izkušeni arhitekt dal veliko znanja. Neidhardt je vplival na Samca na več področjih, najvidnejši je bil gotovo njegov pristop k urbanizmu, saj mu je Samec ves čas priznaval zasluge za to, da je v študijskem času osvojil urbanistično veduto oz. perspektivo. Hkrati se je prek njega navdušil za jasne, moderne konstrukcije, prevladujoče geometrijske oblike, ter spoznal sodobne, nove materiale. Stike sta ohranila do Neidhardtove smrti leta 1979.

5 STATUS SAMOSTOJNEGA ARHITEKTA

V Celju je od 1963 s samostojnim statusom in pooblastilom za gradbena dela v sodelovanju z Ingradom uresničil več gradbenih projektov, razvil je betonski zidak, ki ga v gradbeništvu uporabljajo še danes.

Slika 12: Betonski zidak

Zelo uspešno se je lotil adaptacije Muzeja novejše zgodovine, pomagal s svojim znanjem v Alposu, Libeli (oblikovanje tehtnic), Emu (prototipi emajlirane posode in fasadnih plošč), zreškemu Uniorju je z oblikovanimi rešitvami proizvodnega programa Tigris omogočil prodor v 72 držav sveta.

Uniorjeve kombinirane klešče iz programa Tigris- Unior Extra, ki jih je oblikoval arhitekt Dušan Samec, so bile v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja prava prodajna uspešnica po takratnem celotnem jugoslovanskem ozemlju .

Slika 13: Uniorjeve mizarske klešče

Slika 14: Uniorjeve kombinirane klešče

Slika 15: Uniorjeve kombinirane klešče

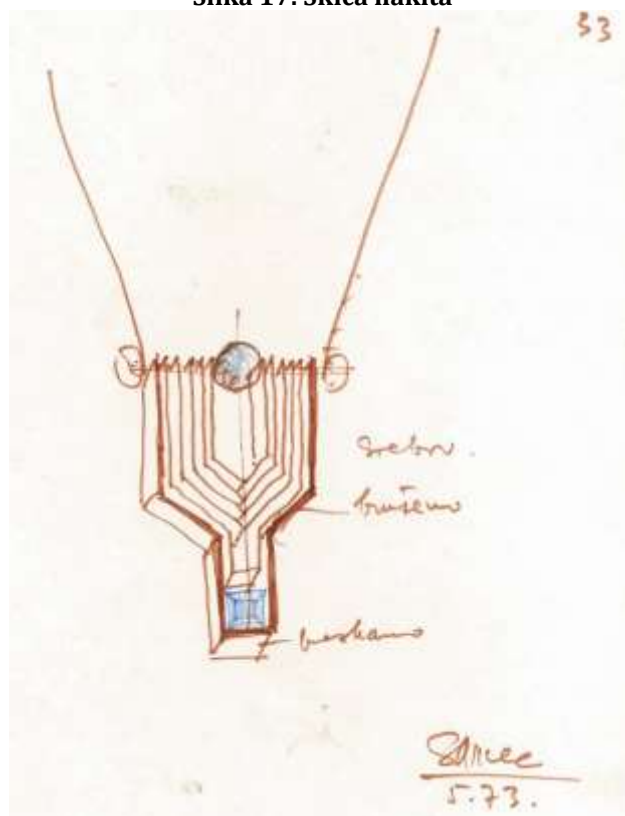

Slika 16: Uniorjeve klešče- Papagajke

Z Zlatarno Celje je sodeloval pri oblikovanju njihovega nakita.

Slika 17: Skica nakita

Slika 18: Skice nakita

6 OBJEKTI, KI JIH JE PROJEKTIRAL V CELJU

- Objekt Inštituta za požarno varnost Celje (danes sedež Poklicne Gasilske brigade)

Slika 19: Gasilski dom Celje

- Objekt samopostrežne restavracije v Celju
- 3 stolpnice (8 etažne) na Kajuhovi ulici v Celju
- Adaptacija dvorišča talcev v Starem piskru v Celju
- Adaptacija Muzeja novejšje zgodovine Celje
- Adaptacija in dozidava lastne hiše na Ljubljanski cesti

7 MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE CELJE

V sklopu Mestnega muzeja v Celju je od 1951. leta deloval oddelek za zgodovino NOB, za katerega so obstajale tendence, da preraste v samostojno muzejsko ustanovo.

Kustos tega oddelka Stane Terčak je namreč v sodelovanju z Zvezo borcev ustvaril obsežno in bogato zbirko. Za realizacijo in izvedbo tega načrta so januarja 1951 ustanovili pripravljalni odbor, za pripravo stalne razstave v bodočem Muzeju revolucije pa so imenovali iniciativni razstavni odbor NOB pri Mestnem muzeju v Celju. Na pobudo predsednika OO ZB NOV Ivana Kovačiča - Efenke je skupščina mestne občine Celje leta 1962 sprejela sklep, da se zbirke tega oddelka prenesejo v poslopje bivšega magistrata na Trgu V. kongresa 3 in naj kot celota dobijo ime Muzej revolucije. V ta namen so pri Okrajnem odboru takoj ustanovili poseben odbor, ki je prevzel skrb za realizacijo Muzeja revolucije v Celju.

15. novembra 1962 si je komisija, ki so jo sestavljali **arhitekt Dušan Samec**, kustosinja Mestnega muzeja Celje Milena Moškon ter konservator mariborskega Zavoda za spomeniško varstvo Jože Curk, ogledala stavbo bivšega magistrata. Namen ogleda je bil izdelati predlog funkcionalne preureditve stavbe za potrebe bodočega Muzeja revolucije. Komisija je predlog izdelala z mislijo, »da stavba ne bi utrpela velike škode v svoji zgodovinsko pričevalni vrednosti. V tem duhu je komisija izdelala sledeče predloge za adaptacijo:

1. Zunanost

- Fasada naj ostane nespremenjena, po potrebi se obnovi in tonira v skladu s prvotno barvo. Ostanajo naj tudi balkonska ograja (balkonske traverze se pred korozijo zaščitijo s svincem), vhodni portal in vratna krila. Odtočne žlebove je potrebno prestaviti na zunanje robove fasade. Nepotrebna vrata se zazidajo oz. spremenijo v okenske odprtine.
- Na dvoriščni fasadi se odstrani zidani mostovž iz leta 1931, zdaj odvečna vrata v prvem in drugem nadstropju se spremenijo v okenske odprtine. Okenske mreže v pritličju (klasicistične) in prvem nadstropju (baročne) se ohranijo. Dvoriščni prehod se zapre s kovanimi mrežastimi vrati.

2. Notranost

- V vhodni veži se ohranijo kamniti portali, pritlični prostori se primerno tonirajo, pri čemer se upoštevajo oboki, »ki stilno dokumentirajo stavbno zgodovino«. Zaradi nižine prostorov in da ostanejo oboki nepoškodovani, naj se razsvetljava namesti po stenah. Zadnji levi prostor se preuredi v sanitarije, a ker mora njegov prostorski volumen ostati neokrnjen, naj bodo dodane stene steklene.
- V prvem nadstropju se veža vzpostavi v prvotno stanje, vsa vrata, ki bodo iz nje vodila v sosednje prostore, »se tektonsko bolj logično locira in enotno oblikuje«. Zadnji prostor levo, namenjen za sanitarije, se uredi enako kot v pritličju. Nekdanja sejna dvorana in njena predsoba se združita v en prostor, iz nje se odstrani kaširana štukatura iz leta 1889. Zaradi statike in požarne varnosti se leseni stropi zamenjajo z betonskimi.
- Na stopnišču naj se odstranita maltasti, školjkasto zaključeni niši ter zazida okna. V drugem nadstropju se leseni stropi prav tako zamenjajo z armiranimi. Tudi ta veža se povrne v prvotno obliko. Okenske mreže, ki so mlajšega izvora, se lahko odstranijo.

- Pri okenskih okvirih se je na sploh potrebno držati starih oblik, vendar so vsa okenska krila nerazdeljena, še posebno če so na oknih originalne mreže. Vse naknadno vzdane stene je potrebno odstraniti ter tako stavbo vrniti v prvotno prostorsko zasnovo. Ureditev svetlobnega režima z upoštevanjem omenjenih omejitev komisija prepustila projektantu.

Slika 20: Muzej novejšje zgodovine Celje

Za dodatno mnenje glede preureditve magistralne stavbe v muzej, se je gradbeni odbor obrnil tudi na arhitekta Marjana Mušiča iz Ljubljane.

V preureditvi, izvršeni v letih 1962/63, je tako zgodovinsko poslopje nekdanjega mestnega magistrata spremenilo namembnost. Vendar ni šlo gladko. Težava je bila v tem, da je bila stavba kulturni spomenik, zaradi česar je morala notranjost ostati v bistvu nespremenjena. Pri adaptaciji sta poseben izziv predstavljali zlasti zahtevna izdelava notranjih armiranih stropov in pa ohranitev originalnih obokov.

Slika 21: Muzej novejšje zgodovine Celje

Slika 22: Muzej novejšje zgodovine Celje

Nalogo je odlično opravil arhitekt Dušan Samec, ki je izdelal načrt za prenovo stavbe, vanjo pa umestil tudi plastike Jakoba Savinška in Vladimirja Štovička.

Svečano odprtje Muzeja revolucije je bilo 22. decembra 1963 (bivši Dan JLA), prve obiskovalce pa so sprejeli takoj naslednjega leta. Tako je bil položen temeljni kamen, ki je pomenil prelomnico v častitljivi zgodovini celjskega magistrata.

8 SPOMENIKI

Dušan Samec je v letih 1959 – 1965 mnogo svojega časa je posvečal spomenikom iz granita – pohorskega tonalita. Njegov granitni opus je nekakšen trden arhitekturni skansen v Sloveniji, v katerem je izoblikoval lastno likovno govorico med križem in pestjo. Gre za spomenike civilne, nenasilne, nove družbe in obenem spomin na nacistično nasilje nad Slovenci.

- Kozjansko: Ob spomeniku je grobnica s posmrtnimi ostanki borcev Brežiške in Kozjanske čete ter Kozjanskega odreda. Načrt za spomenik je izdelal arhitekt Dušan Samec, bronasto skulpturo pa akademski kipar Stojan Batič. Spomenik so odkrili leta 1963. Pri žagi v Kozjem je bilo leta 1958 urejeno grobišče s preprostim granitnim spomenikom, posvečenim padlim borcem XXI. Srbske divizije. Leta 1979 je bilo prestavljeno in urejeno ponovno po načrtu D. Samca.

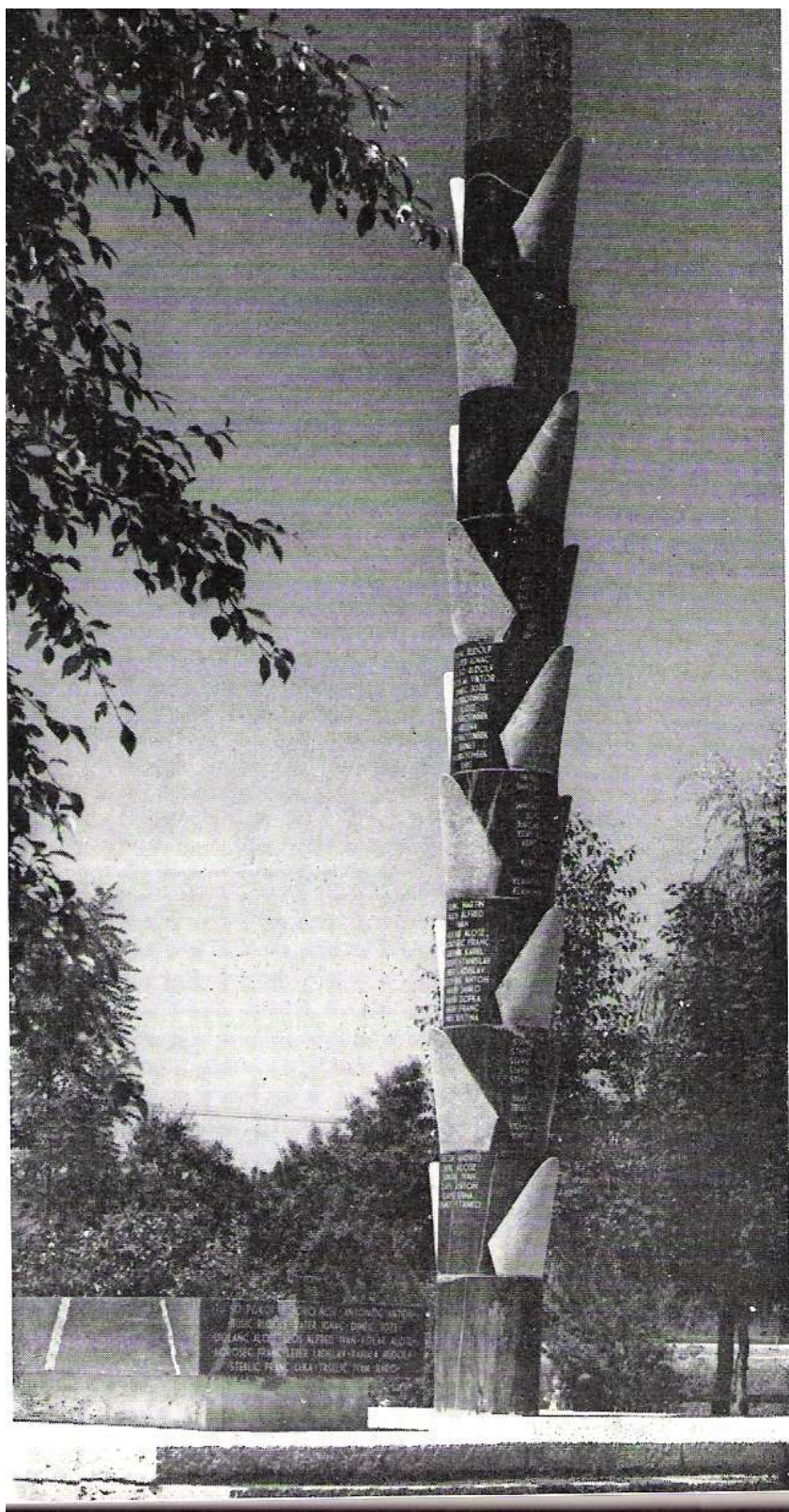

Slika 23: Spomenik posvečen padlim borcem

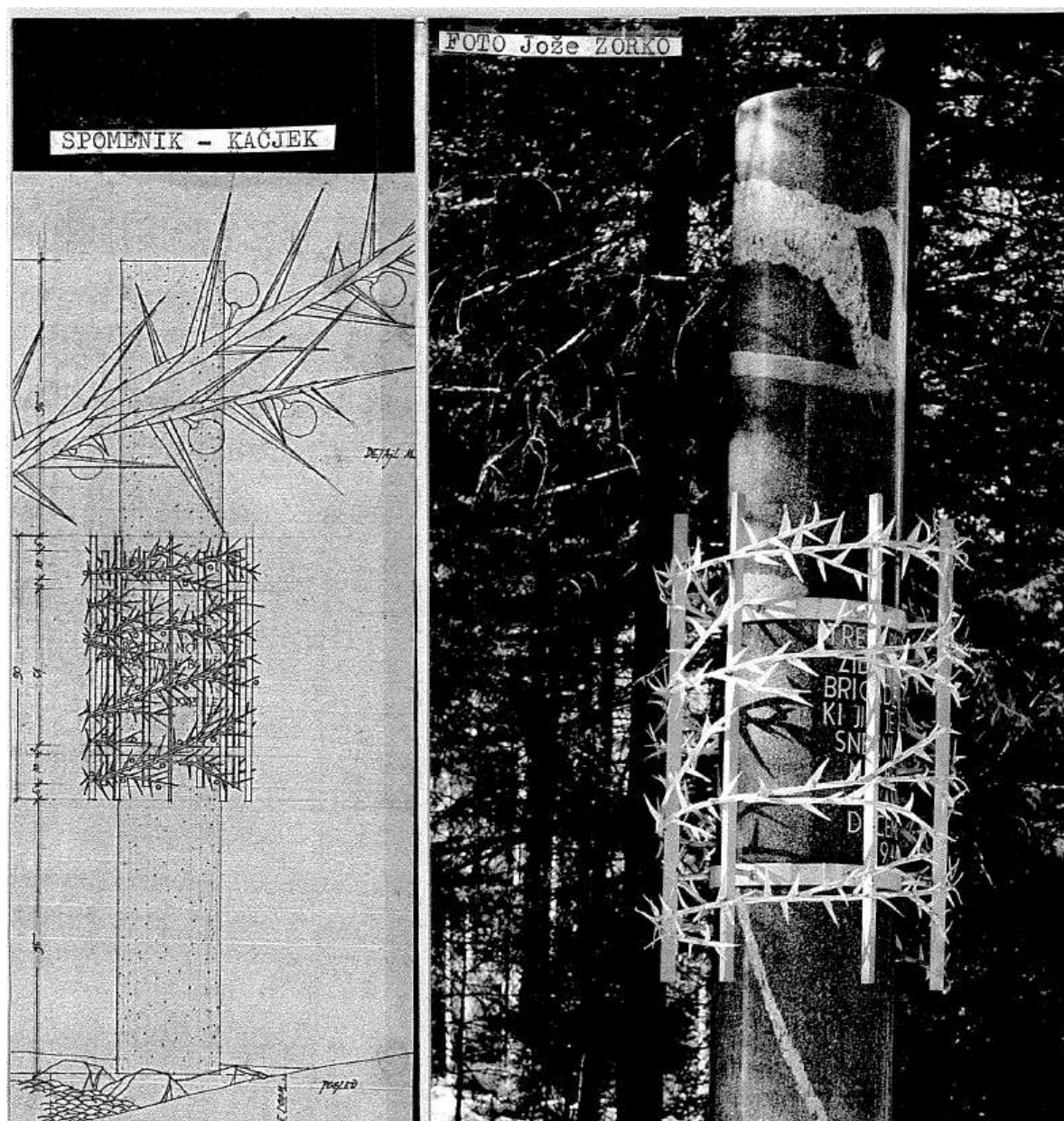
Slika 24: Grobnica s posmrtnimi ostanki borcev Brežiške in Kozjanske čete ter Kozjanskega odreda

- Spomenik v Vojniku

Slika 25: Spomenik v Vojniku

- Grobišče Kačjek- Solčava

Slika 26: Grobišče Kačjek - Solčava

Trnje, ki je ovito okoli granitnega stebra je simbol trpljenja borcev , ki so umrli pod snežnim plazom.

Slika 27: Grobišče Kačjek – Solčava

- Spomenik v Ljubnem

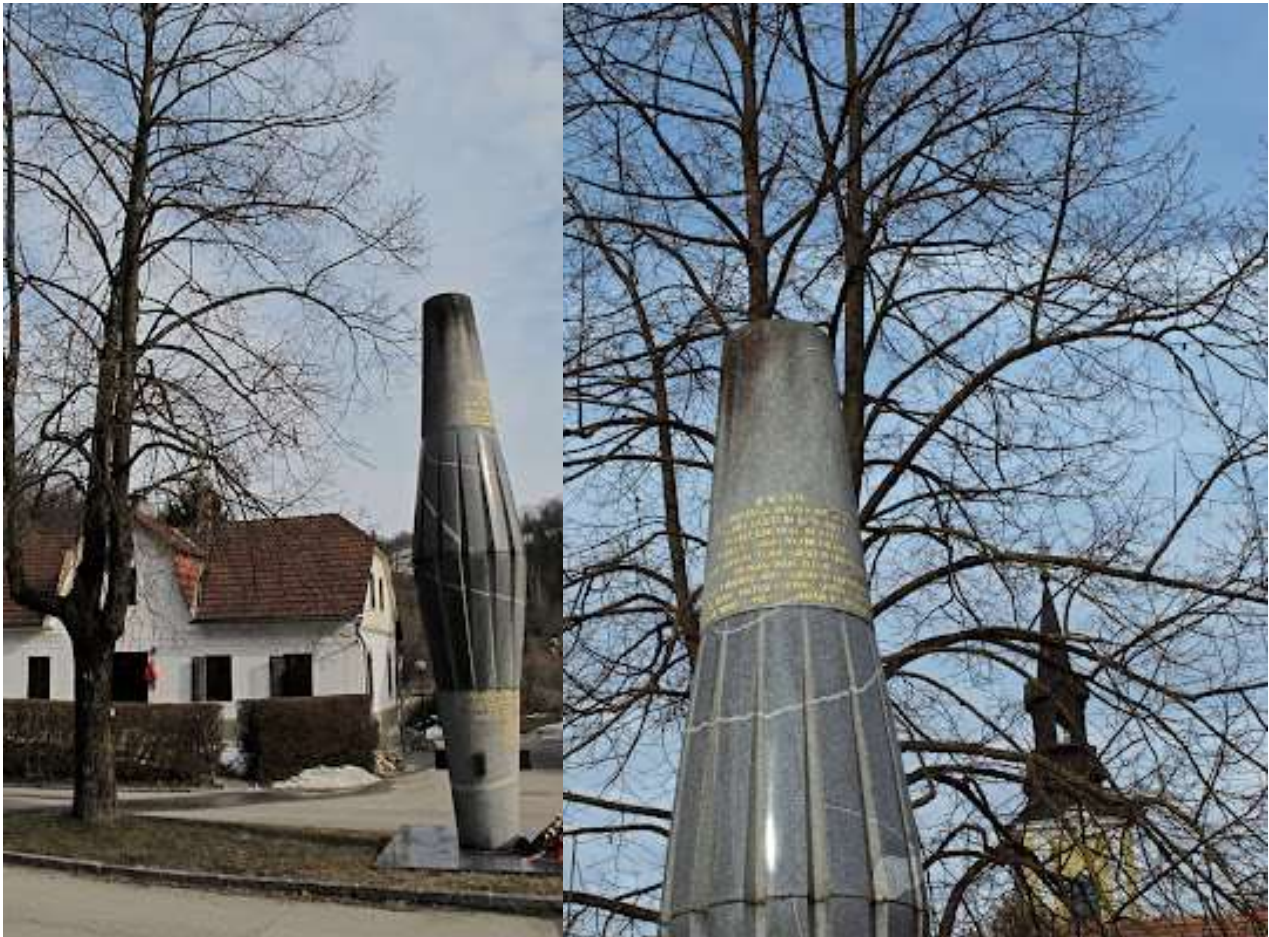

Slika 28: Spomenik v Ljubnem

V kostnici je pokopanih 35 borcev NOV, padlih v letih od 1941 do 1945, med njimi narodna heroinja Milka Kerin- Pohorska Milka, pomočnica politkomisarja bataljona, ki je padla 31. Julija 1994 v bojih za Ljubno. Na spomeniku je vklesanih 141 imen – žrtev nacističnega in fašističnega nasilja z Ljubnega in okolice, ki so padli v borbi, umrli v zaporih ali koncentracijskih taboriščih.

- Podsreda, spomenik NOB

Na trgu je spomenik, ob njem je grobnica s posmrtnimi ostanki štirinajstih borcev 2. čete Kozjanskega bataljona - Srečeve čete, ki so padli 18. 2. 1943 in so jih v grobnico prenesli s pokopališča. Spomenik je projektiral arhitekt Dušan Samec. Odkrit je bil 3. 7. 1962.

Slika 29: Spomenik NOB

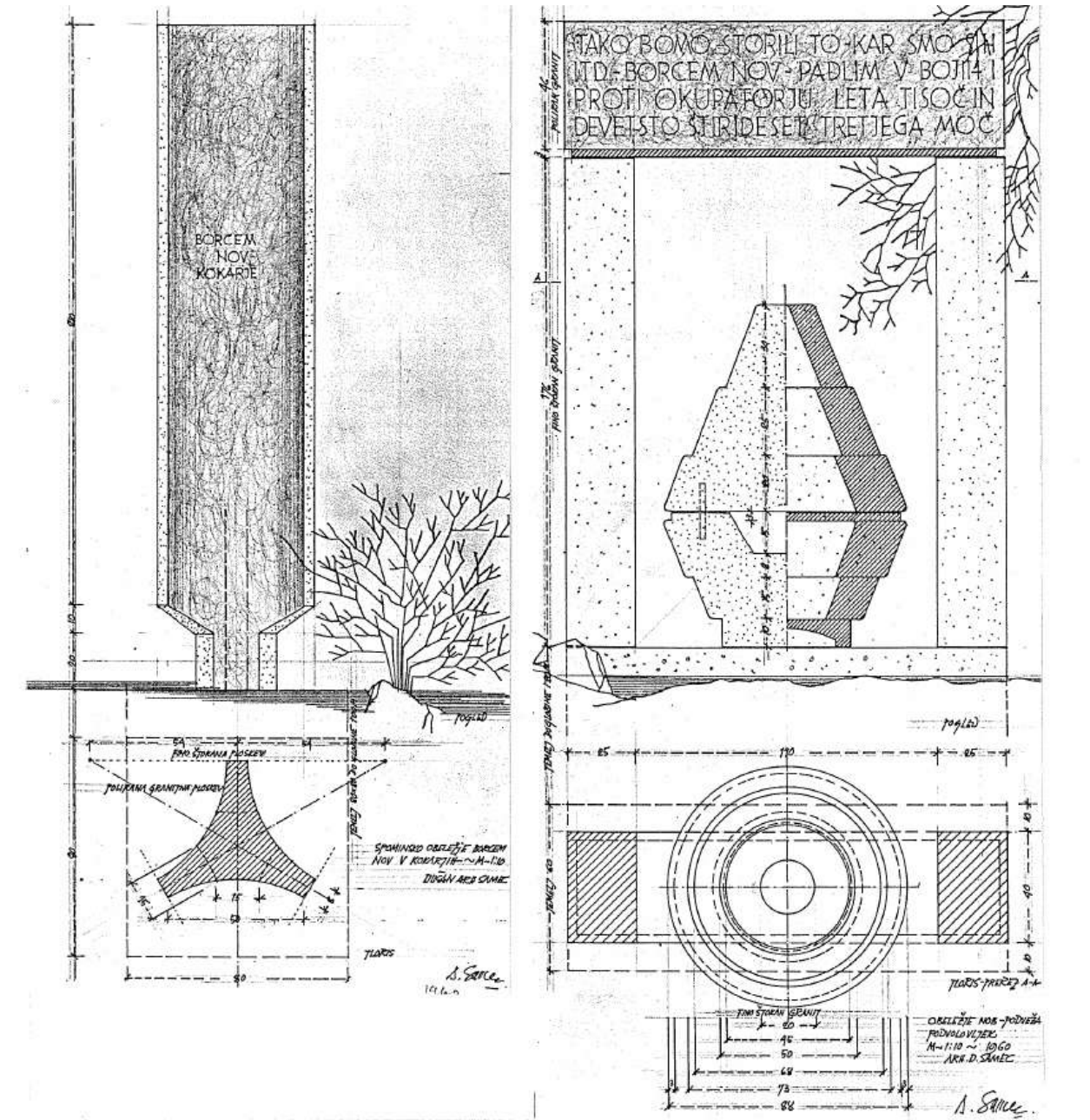
- Spomenik žrtvam fašizma, Rogatec

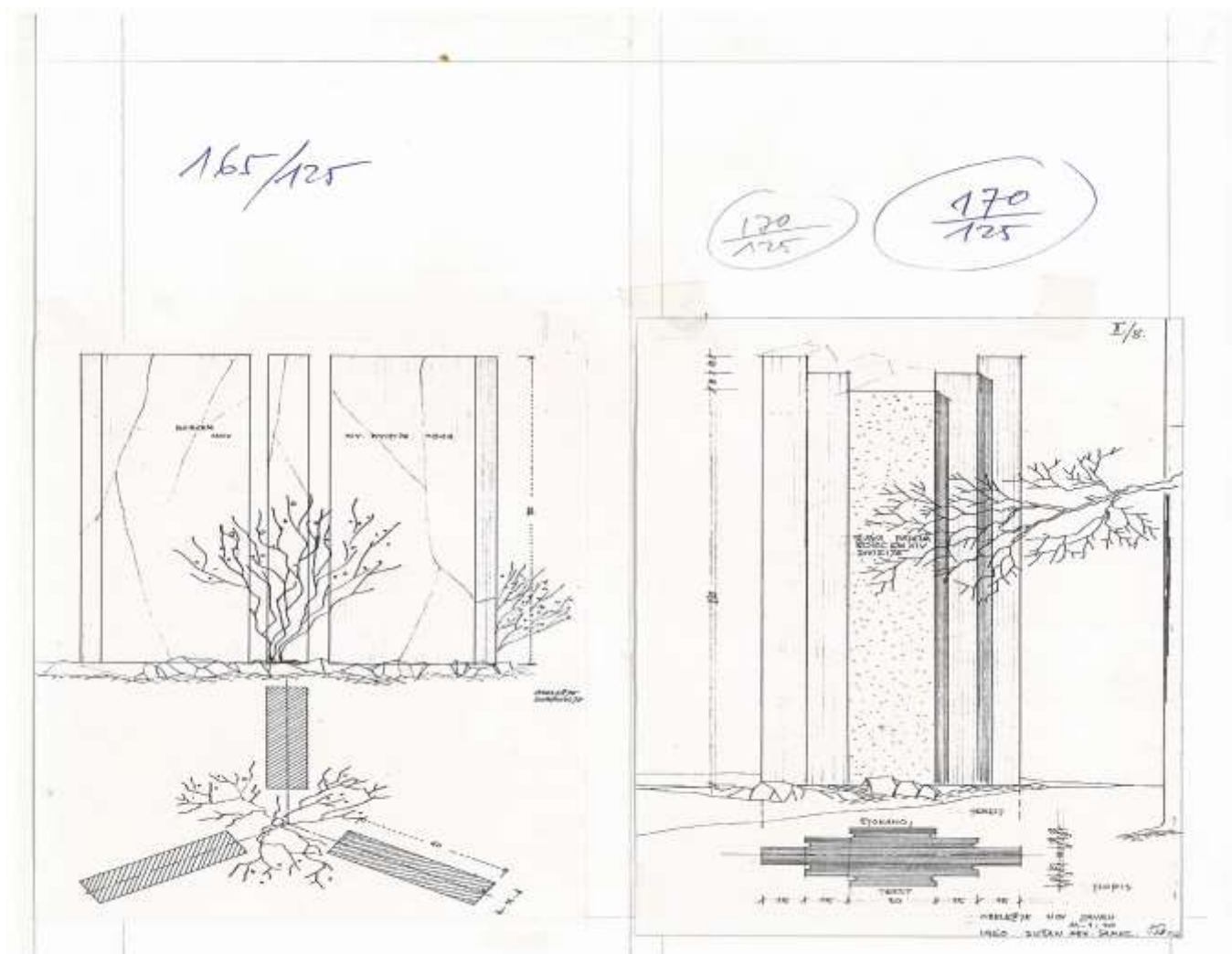
Slika 20: Spomeniška vertikala žrtvam fašizma v drugi svetovni vojni

V središču kraja, v Plitvi Globeli, je prostor našla spominska vertikala žrtvam fašizma v drugi svetovni vojni. Zaradi konfiguracije terena se sprva zdi, da se vertikala valja vzpenja dobesedno iz zemlje, da je njen koren nekje globoko v tleh.

Enostavna forma je iz tonalita, ki predstavlja osnovo spomenika in je v svojem bistvu interpretacija obeliska v »poenostavljeni« podobi. Avtorsko nadgradnjo, pomenski in formalni presežek pri tej stvaritvi pa predstavljajo »kamni«, vstavljeni v osnovno vertikalo. Kapljice na deblu, katere lahko razumemo kot v večnost zapisane solze.

Slika 31: Skica spomenika

Slika 32: Skica spomenika

Njegove stvaritve tako največkrat zasledujejo linijo narave, rasti in simetrijo kristalov. Ti so bili arhitektova posebna ljubezen in strast, še posebej v zadnjem obdobju njegovega življenja.

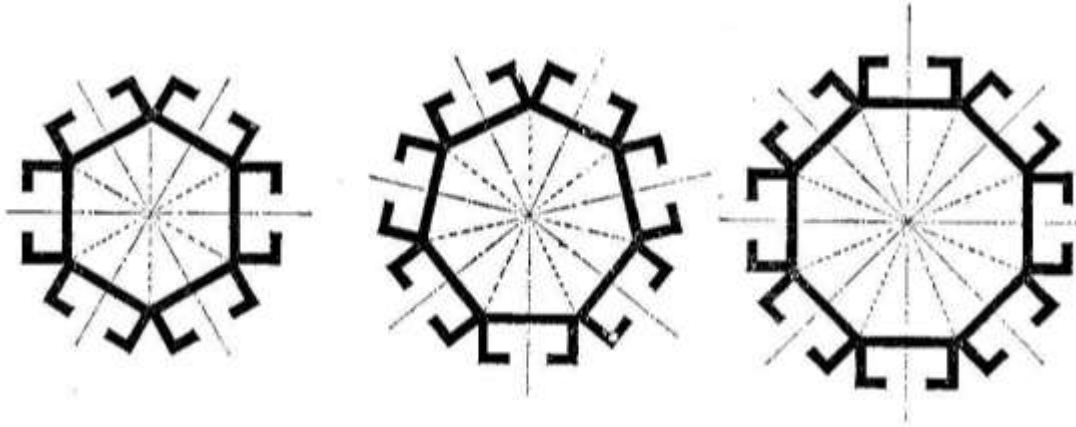

Slika 35: Kristali

10 NEREALIZIRANI PROJEKTI

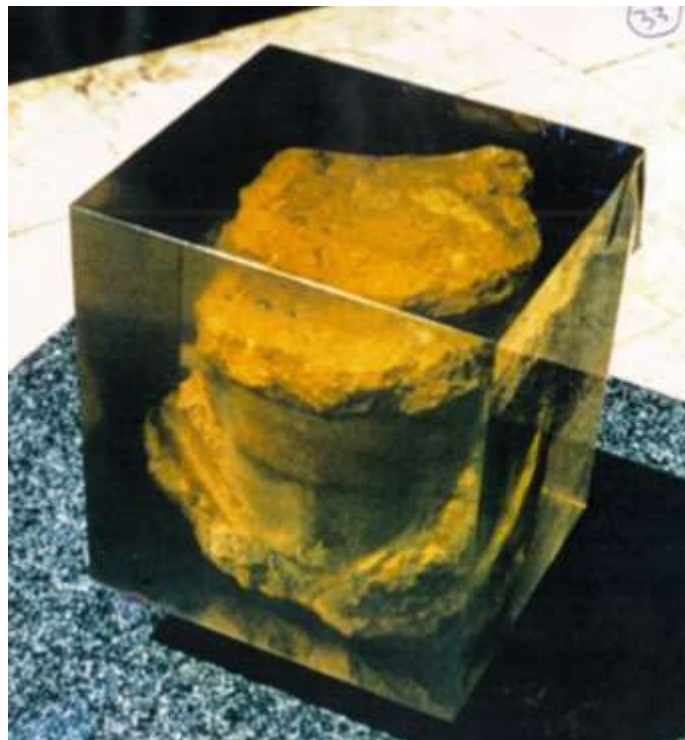
Nekaj projektov je ostalo nerealiziranih – idejno-programska zasnova nove stavbe pokrajinskega Zgodovinskega arhiva v Celju, za katero je arhitektonsko in tehnološko rešil problem arhiviranja za mesto Celje in okolico. Zaradi pomanjkanja denarja projekt do danes ni bil realiziran.

Za sistem aluminijastih profilov 1-2-3 za slovenjebistriški Impol je leta 1971 prejel nagrado na javnem natečaju AS DESIGN.

Slika 36: Aluminijasti profil

Leta 1971 je na natečaju prejel s kiparjem Janezom Pirnatom 1.nagrado za spomenik Slavku Šlandru, ki naj bi stal pred II. Osnovno šolo v Celju.

Slika 37: Steklen spominski kubus Slavka Šlandra

11 POSLEDNJE ARHITEKTURNO DELO

Njegovo poslednje arhitekturno delo predstavlja adaptacija ter novogradnja dvestoletne domačije v Celju, z razširjeno družino (Samec-Grad), kjer je prebival v krogu svojih najbližjih do zadnjega trenutka svojega življenja.

Slika 38: Njegov dom (z ženo Marijo Bitenc- Samec, starejšo hčerko Vanjo in vnukinjo Mašo)

Slika 39: Stara vinska klet (pribl. 200 let)

Slika 40: Veranda

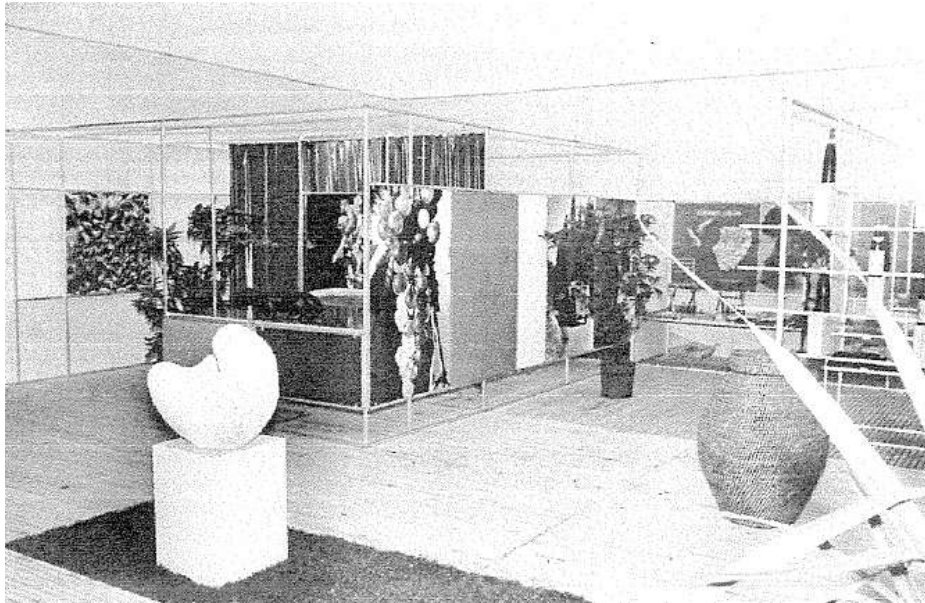
Slika 41: Naš dom

Slika 42: Moj dom (z mamo Tanjo, očetom Janezom in sestro Žano)

12 NAGRADE IN PRIZNANJA

- Prva nagrada za montažno razstavno konstrukcijo v Zagrebu , izvedena v opremi jugoslovanskih paviljonov v Celovcu in Gradcu (1956)

Slika 43: Celovec, Jugoslovanski paviljon (1956)

- Prva nagrada za spomenik Slavka Šlandra (natečajni projekt s kiparjem Janezom Pirnatom 1971)
- Nagrada AS DESING za razstavno konstrukcijo MOKO-sistem1-2-3 (1972)
- Nagrada YU DESING podeljena kovaški industriji UNIOR Zreče za design univerzalnih klešč. (1974 v Zagrebu).

13 PODROČJE DELA

- Arhitektura, notranja oprema, oblikovanje obeležij in spomenikov NOV, industrijsko oblikovanje, raziskovalna dejavnost s področja teorije harmonije

14 POMEMBNEJŠA DELA

- Industrijsko oblikovanje
- Tehnica BETA (Celeia) Libela Celje (1966)
- Emajlirane obložene plošče EMO Celje (1968)
- Orodje Unior kovaška industrija Zreče (1970)
- Aluminijska modularna razstavna konstrukcija MOKO-sistem1-2-3 (1978)
- Parna kabina Sigma Žalec (1978)
- Spomeniki NOB
- Adaptacija Muzeja novejšje zgodovine Celje
- Objekt samopostrežne restavracije v Celju
- Objekt Inštituta za požarno varnost Celje (danes sedež Poklicne Gasilske brigade)
- 3 stolpnice (8 etažne) na Kajuhovi ulici v Celju
- Adaptacija dvorišča talcev v Starem piskru v Celju
- Adaptacija in dozidava lastne hiše na Ljubljanski cesti v Celju

.
. .
. .
. .

15 KRONOLOGIJA

1925

- 30. novembra, rojstvo

1933

- smrt matere Cecilije (Dušan 7 let)

15.1 »ZAČETNI PROJEKTI«

1934

- maketa katedrale

1939

- leseno kolo za mlin na Muri (naročilo starega očeta Josipa Murse)

15.2 ŠOLANJE

1933-1941

- obiskuje OŠ v Mariboru
- nižjo klasično gimnazijo v MB (zadnji letnik konča v LJ)
- vpiše se na Srednjo tehniško šolo v LJ

1943

- zajet po bitki na Ilovi gori in odpeljan v Dachau (tam do osvoboditve)

1945

- 10. maja peš odšel iz Dachaua, v Lj prišel 24. maja

1946

- 18. junija 1946 konča Srednjo tehniško šolo

15.3 ŠTUDIJSKA LETA

1948

- sodelovanje z Mirom Oražmom v projektivnem biroju v Sarajevu
- Naloga po prof. Milanu Severu – preris 450 slik po Choisyu
- Sodelovanje v ateljeju Stanka Bloudka

1949

- V risalnici arhitekturne kompozicije mojstra Jožeta Plečnika - izvedba prve naloge dorskega stebra. Ureditev groba/spomenika Samec Cecilije – Mursa (Boris Kalin, po Meštrovičevih predlogah)
- Sodelovanje z Dušanom Grabrijanom pri pripravi gradiva za raziskavo makedonske hiše in realizacija vseh izdaj (makedonske, srbohrvaške (1955) in slovenske (1976)). *Makedonska hiša*. Izris 72 hiš na 142 tlorisnih podlagah.

1951

- NOB spomenik: Gornja Radgona; kiparsko delo v izvedbi Jakoba Savinška

1952

- Natečaj: Mednarodni natečaj urbanistične zasnove finskega otočja Ruisallo (projekt ostal neobravnava)

1953

- Sodelovanje z Jurajem Neidhardtom pri izdaji knjige *Arhitektura Bosne-i put u suremeno* (arhitekturna analiza muslimanske hiše).
- Oprema I. razstave novih proizvodov v kavarni Evropa v LJ
- Oprema I. mednarodne radio razstave na Taboru v LJ
- Oprema I. razstave embalaže na Taboru v LJ
- Natečaj: Banka na Reki
- Velesejmski kompleks v sestavi Semenišča Barage v Ljubljani, odkup

1954

- natečajni projekt aluminijaste montažne konstrukcije v Zagrebu, 1. nagrada
- Oprema prve vinske razstave na Kongresnem trgu (2 paviljona)
- Natečaj: Samopostrežna študentska restavracija v Ljubljani, 2. nagrada

1955

- Oprema razstave »10 let gradbeništva« v Moderni galeriji v LJ in montažni paviljon strojne opreme
- Natečaj: Upravno poslopje Iskra v Kranju, odkup
- NOB spomenik: Radmirje (izvedba 1955)

1956

- Oprema jugoslovanskega paviljona v Celovcu z nagrajenim sistemom alu – montažne konstrukcije
- Oprema jugo. paviljona v Gradcu z istim sistemom
- Natečaj: letališče Koper, pristaniška zgradba
- Spoznata se s sedanjo ženo Marijo Bitenc, ki študira operno petje.

1957

- 19. oktobra diplomira pri Edu Mihevcu z realizacijo Yugo paviljona v Izmiru
- eno leto je služboval kot profesor zgodovine arhitekture na srednji tehniški šoli v Ljubljani
- Po končanem študiju se je preselil v Celje, na domačijo, ki jo je podedoval po pokojnem stricu Karlu (očetovem bratu)
- Natečaj: letališka zgradba Surčin – Beograd, odkup

15.4 ŽIVLJENJE PO ŠTUDIJU

1958

- Alpos, Šentjur pri Celju, oblikovanje pohištva; srebrna plaketa na velesejmu v Zagrebu
- Od 1958 do 1963 je bil zaposlen v podjetju Ingrad

1959

- Poroka z Marijo Bitenc
- Projekt: Objekt Inštituta za požarno varnost Celje
- NOB spomenik: Stranice pri Frankolovem (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Rogla I (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Rogla II (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Resnik I (izvedba 1959)
- NOB spomenik: Resnik II (izvedba 1959)
- NOB spomenik: Resnik III (izvedba 1959)
- NOB spomenik: Mozirska koča nad Dobrovljami (izvedba 1960)

1960

- NOB spomenik: Vitanje – pokopališče (izv. 1961)
- NOB spomenik: Savinja pri Ljubnem – Fludernikov travnik (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Črni vrh nad Taborom (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Zajasovnik pod Zaplanino pri Vranskem (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Nova Štifta (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Solčava – pokopališče (izvedba 1976)
- NOB spomenik: Letuš nad Dobrovljami (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Matke (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Letuš (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Logarska dolina
- NOB spomenik: Dobrovlje (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Podvolovjek (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Rastke - Zavrh – Radegunda (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Radegunda pri Mozirju (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Spomenik pod Lepenatko . Mačkin kot
- NOB spomenik: Spomenik v Lučki Beli

1961

- Projekt: Objekt samopostrežne restavracije v Celju
- industrijska proga betonskih zidakov pri Ingradu – Medlog
- NOB spomenik: Kanal ob Soči (izvedba 1961)
- NOB spomenik: Vojnik (izvedba 1961)
- NOB spomenik: Zibika (izvedba 1962)
- NOB spomenik: Šentjungart nad Šmartnim v Rožni dolini (izvedba 1961)
- NOB spomenik: Podsreda – spomenik Srečevi četi

1962

- Projekt: 3 stolpnice (8 etažne) na Kajuhovi ulici v Celju
- Projekt: adaptacija Muzeja novejšje zgodovine Celje
- Projekt: adaptacija dvorišča talcev v Starem piskru v Celje
- NOB spomenik: Podčetrtek
- NOB spomenik: Kebrovski most pri Lučah (izveden 1965)
- NOB spomenik: Ljubno (izveden 1962)

15.5 STATUS SAMOSTOJNEGA USTVARJALCA (1963)

1963

- 1963 je pridobil status samostojnega ustvarjalca
- Oprema sobe talcev v Starem piskru v Celju
- NOB spomenik: Gornji grad – pri kmetiji Brinkovič (izvedba 1964)
- NOB spomenik: Gornji grad, pokopališče
- NOB spomenik: Rogatec (izvedba 1964)
- NOB spomenik: Šmartno ob Dreti pod Dobrovljami (izvedba 1965)
- NOB spomenik: Rečica pri Laškem – pokopališče (izvedba 1963)

1964

- NOB spomenik: Lažiše pri Rimskih Toplicah (izvedba 1964)
- NOB spomenik: Zagračnica pri Lokavcu – spomenik Iliji Badovincu
- NOB spomenik: Celje - Grobnica narodnih herojev

1965

- NOB spomenik: Ilirska Bistrica
- NOB spomenik: Breze – pokopališče
- NOB spomenik: Mozirje (izvedba 1965)
- NOB spomenik: Sevnica
- NOB spomenik: Luče

1966

- Industrijsko oblikovanje: Libela Celje, nove oblikovne rešitve v proizvodnji tehtnic

1968

- Industrijsko oblikovanje: EMO Celje, prototipi emajliranih posod; simpozij: Emajl v arhitekturi
- Industrijsko oblikovanje: Oblikovanje industrijsko izdelanih plinskih gorilnikov v Štorah pri Celju

1969

- Industrijsko oblikovanje: Gornje Velenje, nov poligon emajliranih oblog v izvedbi belih emajl fasad

1970

- Industrijsko oblikovanje: Unior Zreče, Tigris proizvodni program – Unior extra – serija 10 različnih vrst orodij (skupaj 48 kosov) – (1972 na zagrebškem velesejmu za razstavljene unikatne orodne izdelke tovarna Unior dobi YU DESIGN – takrat najvišje priznanje v industrijski serijski proizvodnji)
 1. kombinirne klešče
 2. obročni ključ
 3. papagajke
 4. mizarske klešče
- NOB spomenik: Šentjanž na Dolenjskem
- NOB spomenik: Grmada na Čreti; Tolsti vrh (izvedba 1970)

1971

- NOB spomenik: Spomenik Slavku Šlandru, natečaj: 1. nagrada osnutka – kiparsko delo v izvedbi Janeza Pirnata

1972

- Natečaj: Modularna aluminijasta razstavna konstrukcija – sistem 1-2-3; nagrada na javnem natečaju AS DESIGN
- AERO Celje; sistemi embalaž neskončnih obrazcev

1973

- urbanistični projekt - zazidalni načrt samoupravne stanovanjske skupnosti Strmec pri Celju
- Natečaj: Jugoslovanski paviljon, Triennale Milano – naročnik: društvo oblikovalcev Slovenije (interni natečaj)
- Industrijsko oblikovanje: Zlatarna Celje, Oblikovanje nakita

1974

- Industrijsko oblikovanje: LTH Škofja loka, oblikovanje sistema sestavljivih pultov
- Industrijsko oblikovanje: Železarna Štore, oblikovanje ohišnih plinskih gorilnikov

1978

- Industrijsko oblikovanje: Sigma Žalec, oblikovanje parne kabine v večjih alternativah
- NOB spomenik: Kozje; bronasta plastika v XXI. Srbski diviziji
- NOB spomenik: Kozje – kiparsko delo v izvedbi Stojana Batiča (izvedba 1978)

1992

- adaptacija in dozidava lastne rodovniške hiše družine Samec v Celju

2010

- Smrt v 85.letu starosti v Celju, v svoji domači hiši, 20. Marca 2010.

16 VIRI IN LITERATURA

- Domači
- Mednarodna revija za teorijo arhitekture, dec. 2011
- Osebnosti Veliki slovenski biografski leksikon. (2008). Knjiga 2. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008
- Slovenski Kdo je kdo. (1999). Avtor Drago Bajt. Ljubljana: Nova revija
- Internet- Wikipedia

17 RAZPRAVA

Ker sem se odločila raziskati njegovo arhitekturno pot in sem želela izvedeti, ali je ustvarjal samo spomenike, ali še kaj več in sem pred to raziskovalno nalogo bila še premlada, da bi razumela ves opus njegovih arhitekturnih del ter kaj vse je ustvarjal, sem ugotovila, da so bili spomeniki le del njegove široke palete ustvarjalnosti. Bil je vsestranski arhitekt. Prišla sem do zaključka, da je moj dedek – arhitekt Dušan Samec ustvaril veliko več, kot sem si kadarkoli predstavljala. Ni bil samo arhitekt spomenikov, bil je oblikovalec, raziskovalec, arhitekt stavb, spomenikov, arhitekt notranjosti ...

18 ZAKLJUČEK

Dušan Samec je imel veliko idej ter »žilico« za arhitekturo. Žal vsega svojega znanja ni mogel pokazati, saj je arhitekturno delo prevečkrat omejeno tudi s strani investorjev in trenutnih gospodarskih razmer. Vseeno lahko rečem, da je bil velik arhitekt z veliko arhitekturno zapuščino. Vesela sem, da sem lahko skozi raziskovalno nalogo podrobneje spoznala njegovo ustvarjanje ter ugotovila, da ni oblikoval v večini spomenike, kot sem si zadala tezo, vendar je bil ustvarjalen na več področjih.

Če ne morete preplezati zidu, naredite vrata ! ~ Charles Lever

19 ZAHVALA

Zahvaljujem se profesorici Tanji Barle za napotke in nasvete pri izdelavi raziskovalne naloge.

Profesorju Igorju Kastelicu se zahvaljujem za pregled besedila, pomoč pri oblikovanju in opozarjanju slovničnih napak.

Svoji mami Tanji in teti Vanji se zahvaljujem za pomoč pri zbiranju literature in podatkov ter oblikovanju naloge.